

**Friends of
the Earth
Europe**

NOAH
Friends of the Earth Denmark

EU/USA frihandelsaftale: En rekordstor høst for erhvervslivet

Hvordan en transatlantisk frihandelsaftale vil forværre miljø-, fødevare- og landbrugssystemer, lovgivning og standarder.

Sammenfatning

Den transatlantiske frihandelsaftales (TTIP) mål om at "harmonisere lovgivning" og fjerne "tekniske handelsbarrierer" risikerer at sænke miljø-, fødevare- og landbrugsstandarder i USA og EU. Store fødevare- og bioteknologivirksomheder ønsker at afskaffe EU's restriktioner på genmodificerede (GM) fødevarer og tilsætningsstoffer samt andre mærkningsordninger og reguleringer på fødevarerområdet, som de mener, udgør handelsbarrierer. Samtidig ønsker de at undergrave EU's forsigtighedsprincip som princip for miljø- og fødevarer sikkerhedsstandarder. Aftalen risikerer også at modarbejde lokale fødevarerprogrammer- og ordninger i USA og EU, som søger at fremme sundere, mere bæredygtige og lokalt producerede fødevarer gennem offentlige indkøb. NOAH afviser et hvert forsøg på at deregulere forurenende industrier, harmonisere sikkerheds- og produktstandarder nedad og begrænse fremtidig lovgivning på nationalt, statsligt eller lokalt niveau, der fremmer opbygningen af bæredygtige fødevare- og landbrugssystemer, samt forsøger at undergrave forsigtighedsprincippet som tilgang til miljø- og fødevarer spørgsmål.

Introduktion

Forhandlingerne mellem EU og USA om en transatlantisk frihandelsaftale - The Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP, også kendt som Trans Atlantic Free Trade Agreement, eller TAFTA) – begyndte i juli 2013¹. Disse forhandlinger kan få betydelige negative konsekvenser for miljølovgivningen og fødevare- og landbrugssektorerne på begge sider af Atlanten.

Landbrugs- og fødevarer systemerne i EU og USA er allerede ubæredygtige, men TTIP truer med at bygge videre på og forværre de eksisterende systemer. Beslutningstagere på begge sider af Atlanten har understreget, at det primære fokus for forhandlingerne vil være "harmonisering af lovgivning". Den amerikanske chefforhandler, Michael Froman, har foreslået at for at harmonisere amerikansk og europæisk lovgivning, skal EU's lovgivningsproces følge den amerikanske lovgivningsproces, som domineres af industrien². Alt tyder på, at dette vil betyde harmonisering mod lavest eksisterende standarder i både EU og USA, mens demokratisk vedtaget lovgivning om fødevarer sikkerhed, lokale fødevarer systemer og miljø- og naturbeskyttelse vil blive behandlet som handelsbarrierer, som må afskaffes eller tilsidesættes. Dette vil kassere årtiers fremskridt med hensyn til nuværende fødevarer- og miljøstandarder. Harmonisering mod laveste fællesnævner kan især synes farlig taget i betragtning, at 48 millioner bliver syge og 3000 dør af forurenede mad i USA om året, mens der i EU er tale om 70.000 syge og 93 døde (GRAIN).

Ligesom inden for andre sektorer presser storkapitalen på for at bruge TTIP til at svække lovgivning og standarder på fødevarer- og landbrugsområdet. Dette kunne meget vel udmunde i afvikling, omgåelse eller fastfrysning af EU's lovmæssige tilgang til fødevarer sikkerhed, genmodificering, forbrugermærkning og toksiske kemikalier - kun for at øge handlen mellem europæiske og amerikanske fødevarer eksportører.

Som med andre frihandelsforhandlinger er måden hvorpå TTIP forhandles højest uigennemsigtig. Alle forhandlinger foregår bag lukkede døre, mens offentligheden og civilsamfundet ikke har adgang til forhandlingstekster forud for forhandlingerne.

Intensivt landbrug i USA og EU

Både EU og USA har højt intensiverede landbrugs- og fødevarer sektorer. Disse systemer kan synes effektive, men ignorerer i virkeligheden afgørende sociale, kulturelle og miljømæssige omkostninger. Intensivt, industrielt landbrug, drevet af magtfulde virksomheder, ødelægger de ressourcer, som vores liv afhænger af og underminerer livsgrundlaget i landbruget over hele verden. Alle aftaler og lovgivning, som vedligeholder eller forværre dette ikke-fungerende fødevarer system, vil forhindre forbedringer på centrale områder som jordfrugtbarhed, biodiversitet, vandmangel, forurening af fødevarer og vand samt klimatilpasning.

Den meget komplekse sammensætning af subsidier, toldsatser og reguleringer, som ligger til grund for eksisterende fødevarer- og landbrugssystemer i EU og USA, giver langt fra alle adgang til sunde og bæredygtige fødevarer. I stedet tvinges landmænd til at dyrke så meget som muligt, så billigt som muligt og sælge til agroindustrien, som er på jagt efter evigt voksende eksportmarkeder til kød, andre animalske produkter og foder. Fra deres perspektiv er fødevarer endnu en handelsvare og ikke en central del af et sundere, mere bæredygtigt og retfærdigt system³, hvor adgang til sund og bæredygtig mad er en rettighed.

I stedet for at bøje sig for virksomhedernes pres for at øge produktionen af billige fødevarer burde regeringer udforske nye muligheder for at styrke lokal fødevarer produktion og -afsætning, skabe positive forbindelser mellem forbrugere og landmænd og fremme et bæredygtigt landbrug.

Men i både EU og USA udkonkurreres små land- og familiebrug. I realiteten behandles landmænd under den nuværende økonomiske tilgang og de igangværende frihandelsforhandlinger, som producenter af råmateriale. Denne tilgang ignorerer reelt det faktum, at landmænd producerer mad, er fundamentale for lokale landbrugsøkonomier og, i deres samspil med økosystemer, spiller en stor rolle i beskyttelsen af biodiversitet og jordfertilitet⁴. Den måde, vi vælger at drive landbruget på, vil også blive en afgørende faktor for vores evne til at håndtere klimaændringerne.

Frihandelsaftalens mål: regulering af miljø, fødevarer og landbrug

De eksisterende toldsats på varer mellem USA og EU er allerede meget lave. Formålet med TTIP er derfor i stedet at sænke eller afskaffe lovgivning og standarder⁵, der regulerer hvilke varer, der produceres og hvordan, så de bliver tilgængelige på flere markeder – trods den eksisterende lovgivning er kommet i stand gennem demokratiske processer. Med andre ord er TTIP's fokus deregulering, og forhandlingerne er fokuserede på såkaldt "harmonisering". Én måde at opnå dette er at etablere et system, hvor substanser og produkter, som betragtes sikre i et land eller region, automatisk accepteres i andre. Det betyder, at importerede varer tillades, selvom de ikke lever op til specifikke standarder i de lande, de importeres til.

Det står allerede klart, at en lang række virksomheder i agroindustrien ser TTIP som en mulighed for at prøve at ophæve eller omgå mange af EU's højere miljø-, fødevarer- og landbrugsregulativer i én omgang – selvom disse regulativer er kommet møjsommeligt på plads gennem veletablerede demokratiske processer.

Eksportører i EU angriber også amerikanske standarder og lovgivning gennem andre dele af aftalen⁶. Dette inkluderer fx. The US Marine Mammal Protection Act, som etablerer importrestriktioner på fiskeri; spørgsmålet om hvor effektivt EU kan håndhæve geografiske indikatorer (som beskytter produkter fremstillet i og navngivet efter et specifikt geografisk område); og den amerikanske Bioterrorism Act pga. dens besværlige reguleringer på fødevarerimport⁷.

Hvad agroindustrien egentlig vil

Agroindustrien har allerede været meget tydelig omkring sine specifikke målsætninger. Bioteknologivirksomheder vil fx have, at EU mindsker sine restriktioner på import af ikke-godkendte GM-afgrøder, sætter skub i GMO-godkendelser, reducerer sikkerhedstest af GM-afgrøder og erstatter obligatorisk mærkning af GM-fødevarer og -foder med frivillige regler.

TTIP vil højst sandsynligt resultere i at erhvervslivet vil udfordre andre af EU's eksisterende og forestående reguleringer vedr. indhold af pesticidrester og kemiske "pathogenreduktionsbehandlinger", fodertilsætningsstoffer og væksthormoner til kød- og mælkeproduktion, fødevaretilsætningsstoffer og -smagsstoffer, mærkning af fødevarer, lokale fødevarerprogrammer og standarder vedr. biobrændsler²⁵. Samtidig kan TTIP også begrænse nye tiltag for at styrke lovgivningen indenfor disse områder på statsniveau i USA.

Denne dereguleringsproces kan få dramatiske konsekvenser for vores fødevarer- og landbrugssystemer. Det kan fx medføre:

- At forbrugere får betydelig mindre adgang til information om fødevarers indhold samt umuliggøre kommende lovgivning om GMO-mærkning i EU og USA.
- Øget indhold af mere toksiske og potentielt toksiske substanser, som pesticider og genmodificeret materiale i vores fødevarer.
- Svækkelse af standarder, som regulerer fødevarereproduktion, inklusiv hvordan kød kan behandles
- Restriktioner på offentlige indkøb, der fremmer indkøb af lokale produkter
- Yderligere kontrol med fødevarekæden blandt en håndfuld transnationale selskaber

Virksomheder kan sagsøge stater

En del af TTIP, som indbefatter alle sektorer, er investeringbeskyttelse, særligt bestemmelser som fastsætter de rettigheder, virksomheder har eller ikke har til at udfordre regeringers beslutninger og lovgivning. USA's og EU's regeringer har udtalt, at de ønsker at inkludere en tvistbilæggelsemekanisme mellem investorer og stat (Investor-State Dispute Settlement eller ISDS) i TTIP⁴⁶.

Dette højst kontroversielle forslag vil give virksomheder ret til at sagsøge regeringer ved en international domstol, såsom International Court for the Settlement of Investment Disputes (ICSID), for kompensation for lovgivning, der underminerer deres forventede profit. ISDS er gennem andre handelsaftaler blevet brugt af virksomheder til at udfordre national lovgivning om farligt affald, mærkning af cigaretter og begrænsninger af import af majssirup med højt sukkerindhold. Hvis ISDS inkluderes i TTIP, vil det give virksomheder endnu mere magt til at udfordre en hver foreslået forbedring af fødevarer- og sundhedsstandarder i både USA og EU. Det kan også øge muligheden for at ISDS bliver en del af fremtidige globale handelsforhandlinger.

* SPS (Sanitary and phytosanitary) er WTO's tilgang til human-, dyre- og plantesundhed, inklusiv fødevarer. Ifølge SPS er det myndighedernes ansvar at videnskabeligt bevise, at et produkt er farligt, hvis det skal kunne reguleres. Dette er modsat forsigtighedsprincippet, hvor virksomheder videnskabeligt skal bevise, at deres produkter er sikre, og hvor et produkt kan forbydes, hvis det ikke vides sikkert.

Konklusion

NOAH opfordrer EU-Kommissionen, Europa Parlamentet, EU's medlemsstater og den amerikanske regering til at prioritere borgernes og miljøets interesser. Til dette formål bør de ikke forfølge transatlantiske frihandelsforhandlinger, som går på kompromis med demokrati, sikkerhed og miljømæssig trivsel. Dette omfatter grundpillerne i EU's regulering og lovgivning – så som forurenere-betaler- og forsigtighedsprincippet – som er stadfæstede i Traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde og i andre internationale traktater.

NOAH afviser et hvert forsøg på at deregulere forurenende industrier, harmonisere sikkerheds- og produktstandarder nedad eller begrænse fremtidig lovgivning, som vil beskytte borgere og miljø. Særligt skal TTIP-forhandlingerne ikke:

- Inkludere Investor-to-State Dispute Settlement (ISDS), som giver virksomheder mulighed for at sagsøge regeringer over lovgivning som beskytter folkesundheden og miljøet
- Introducere nye SPS-forpligtigelser – dvs. et hvert område som beskæftiger sig med fødevarer sikkerhed samt dyrs og plantens sundhed
- Lave lovgivning som vil begrænse lokale beslutningsprocesser om offentlige indkøb, særligt med hensyn til såkaldte Farm-to-School programmer og andre lokale forsøg på at forbedre eksisterende fødevarer systemer
- Bremse mærkningslovgivning, som gør information om fødevarer tilgængelig for forbrugere.
- Bremse brugen af forsigtighedsprincippet som tilgang til miljø- og fødevarer lovgivning.
- Forhandles i hemmelighed uden mulighed for offentligheden og civilsamfundet for at deltage og reagere.

NOAH ønsker at skabe en bedre fremtid for borgere, miljøet og planeten ved at beskytte miljø og økosystemer, fremme lokale fødevarer økonomier, agroøkologisk landbrug og levende landbosamfund med fokus på at:

- Skabe nye økonomier og forbedre levestandarden: beskytte og støtte lokale fødevarer økonomier, udvikle stabile og tilfredsstillende kvalitetsarbejdspladser i fødevarer- og landbrugssektorerne.
- Forbedre livskvaliteten for fremtidige generationer: Identificere de sociale og miljømæssige 'best practices' som basis for fælles minimumsstandarder på fødevarer- og landbrugsområdet, udfase subsidier, der skader miljøet og reducere emissioner fra ressourceforbruget i landbruget i EU og USA til bæredygtige og retfærdige niveauer.
- Fremme borgernes og miljøets interesser, ikke investorers og multinationale selskabers interesser.
- Skabe gennemsigtighed, ansvarlighed og demokrati hvor offentlighed og civilsamfundet har indflydelse på beslutning- og lovgivningsprocesser.
- Holde investorer og virksomheder ansvarlige for deres indflydelse på mennesker og miljø.

Disse skridt er absolut essentielle for at beskytte borgere og miljø. Sundheds-, sikkerheds- og miljøstandarder skal opretholdes og forbedres, ikke afskaffes, og lokale økonomier og samfund skal fremmes og beskyttes. Myndigheder skal fortsat gøre brug af forsigtighedsprincippet, når der ikke foreligger tilstrækkelige videnskabelige beviser, særligt med hensyn til kontroversielle teknologier som genmodificering. Alt dette fordi intet mindre end fremtiden for vore fødevarer, landbrug og miljø er på spil.

Forsøg på at omgå EU's GMO-lovgivning

Den gældende lovgivning i EU og USA er meget forskellig med hensyn til genmodificerede afgrøder og produkter. EU's GMO-sikkerhedsstandarder er langt strengere end de amerikanske, hvorfor USA stiler efter at bruge TTIP til at omgå EU's restriktioner. Den amerikanske bioteknologiindustri har allerede udtalt, at dette er det primære formål med industriens engagement i TTIP⁸.

Som et resultat af offentlig modstand⁹, dyrkes der kun ganske få GM-afgrøder i EU, og der sælges nærmest ingen GM-fødevarer i europæiske supermarkeder¹⁰. I 2012 og 2013 annoncerede først BASF¹¹ og derpå Monsanto¹², at de ville trække deres afventende ansøgninger om dyrkning af GM-afgrøder i EU tilbage, hvilket dog ikke er sket. I øjeblikket er det kun tilladt at dyrke én GM-majs (MON810 fra Monsanto¹³) og én GM-kartoffel (Amflora fra BASF) i EU. Heraf er det kun MON810, der dyrkes, mens stort set al anden brug af GM-afgrøder i Europa består af GM-majs og -soja, som importeres til foder.

I 10 år har EU-lovgivning bestemt, at alle fødevarer, der indeholder GM- ingredienser, skal mærkes¹⁴. Yderligere skal alle produkter fjernes fra markedet, hvis de indeholder det mindste spor¹⁵ af GM-materiale. Med hensyn til foder accepterer EU, under særlige betingelser, et forureningsniveau på op til 0,1 %¹⁶.

Derimod er dyrkning af GM-majs og -soja vidt udbredt i USA, som foder og i mange forarbejdede fødevarer. Nyligt godkendte GM-afgrøder inkluderer sukermajs, sukkerroer og lucerne. Der findes ingen obligatorisk mærkningsordning i USA, men der eksisterer en bred bevægelse, som kæmper for at introducere lovgivning om GM-mærkning på statsniveau, hvilket allerede er lykkedes i flere stater¹⁷. Generelt anser US Food and Drug Administration GM- og ikke-GM-fødevarer som værende ens, og GM-afgrøder "anses generelt som sikre" (med mindre tilstedeværelsen af transgener resulterer i ekspresion af fremmede proteiner)¹⁸.

Økologiske og konventionelle landmænd, som ikke anvender GM-frø, oplever, at deres afgrøder forurenes af GM-pollen¹⁹, og bioteknologivirksomheder, som Monsanto, har sagsøgt landmænd, som har gemt GM-frø eller landmænd, hvis afgrøder er blevet forurenede med patenteret genetisk materiale, for patentkrænkelse²⁰.

Den amerikanske agroindustri går nu til angreb på EU's GMO-sikkerhedsforanstaltninger. Eksempelvis ønsker the North American Export Grain Association hurtigere godkendelser af GM-produkter, som ønskes eksporteret til EU, og har udtalt, at reduktioner i "forskelle mellem godkendelserne af ny bioteknologi i USA og godkendelserne af importen og brugen af GM i fødevarer, foder og forarbejdede fødevarer i EU skal have højeste prioritet i TTIP-forhandlingerne²¹".

Ligeledes ønsker US Biotechnology Industry Organization (BIO) og American Seed Trade Association (ASTA) at afskaffe EU's nultolerance overfor GM-forurening af frø. Som ASTA har udtalt, ønsker de, at EU udvider grænsen for "det teknisk uundgåelige indhold", som tillader visse mængder (op til 0,1 %) af GM-frø i foder "... at spire i de tilfælde, hvor frøet ikke er godkendt til dyrkning i EU". ASTA vil også have en "videnskabeligt tærskelværdi som er kommercielt levedygtig [...], til de omstændigheder hvor frøet er blevet godkendt til dyrkning i EU²²".

Den amerikanske regering tilstræber at udfordre EU's lovgivning om obligatorisk mærkning gennem TTIP. Dette er en langvarig uoverensstemmelse mellem de to regioner, og USA

har allerede formelt udfordret EU's GMO-regulering gennem WTO²³. Den amerikanske regering hævder, at EU's godkendelsesproces af GM-fødevarer og -foder er for langsom, og at "de upraktisk lave tærskelværdier" og antiferureningsmål i EU modsætter sig aftalte WTO-standarder²⁴.

Forbrugermærkning som handelsbarriere

Lovmæssige krav, som sikrer detaljeret information om indholdet i emballerede fødevarer, er generelt et resultat af krav stillet af forbrugergrupper. Fødevarer virksomheder har typisk været ekstremt uvillige overfor at levere sådan information²⁶.

EU har mange obligatoriske regulativer på fødevarerområdet, inklusiv regulativer om sporbarhed og mærkning af GM-fødevarer²⁷ og den nye EU Food Information for Consumers Regulation, som er ved at blive implementeret^{28, 29}.

Der eksisterer også talrige frivillige nationale ordninger, som British Traffic Light Signpost Labelling rules, som angiver hvor meget af det dagligt anbefalede indtag af fedt, mættet fedt, salt, sukker og kalorier, der findes i 100 g af et produkt³⁰. EU har også en dyrevelfærdsmærkningsordning under overvejelse³¹, og der eksisterer allerede dyrevelfærdsmærkningsordninger for udvalgte fødevarer så som æg (som viser om æggene kommer fra burhøns)³².

USA har også regler indenfor fødevaremærkning³³, inklusiv nye regulativer om "Country of Origin Labelling of Meat" (som allerede er blevet udfordret gennem WTO). Men størstedelen af USA's obligatoriske mærkningsordninger fokuserer på næringsindhold^{34, 35}. Amerikanske embedsmænd insisterer på, at fødevarer produceret med GMO eller diskutabelt tilsætningsstoffer som Bovine væksthormon ikke er anderledes end fødevarer produceret uden disse ingredienser³⁶. Der er derfor en generel afstandtagen fra at mærke sådanne praksisser i USA. Den eneste undtagelse er økologiske fødevarer, som produceres uden syntetiske hormoner eller antibiotika og mærkes herefter³⁷. Den nye lovgivning om GMO-mærkning i Connecticut og Maine³⁸ og kampagnerne for lignende lovgivning i andre stater er en direkte udfordring af den gængse tilgang.

The American Soybean Association kræver, at "EU's obligatoriske sporbarheds- og mærkningspolitikker af produkter indeholdende bioteknologiske ingredienser må erstattes af en ikke-diskriminerende mærkningspolitik, hvor kun GMO-frie produkter mærkes"³⁹. Sådant en mærkningspolitik ville være frivillig og derfor ikke mulig at håndhæve. Den amerikanske chefforhandler har også beklaget, at "EU's politikker om sporbarhed og GM-mærkning begrænser import og brug af landbrugsprodukter fremstillet ved bioteknologi, hvilket stiller kommercielt uopnåelige krav til GM-indhold i fødevarer⁴⁰". Man kan derfor forvente, at disse reguleringer vil blive et centralt mål under TTIP-forhandlingerne.

Forsigtighedsprincippet i praksis: når videnskabelig usikkerhed medtages i beslutningsprocesser

Vigtigheden af forsigtighedsprincippet blev klart og definitivt anerkendt i 1992 ved FN-konferencen om miljø og udvikling (UNCED) i Rio De Janeiro. Rio-konventionens 15. princip fastslår, at "for at beskytte miljøet, skal forsigtighedsprincippet implementeres bredt af stater i overensstemmelse med deres kapacitet. Hvor der er trusler om alvorlig eller uoprettelig skade, skal videnskabelig usikkerhed ikke bruges til at udskyde konkurrencedygtige metoder til at forhindre miljøødelæggelse⁴¹".

Forsigtighedsprincippet er nu en vigtig juridisk hjørnesten i europæisk politik og er blevet eksplicit anerkendt i The Treaty on the Functioning of the European Union⁴². EU's fødevarerikkerheds- og andre offentlige sundhedsstandarder er baserede på forsigtighedsprincippet. I fuldstændig modsætning hertil etableres amerikansk lovgivning på fødevarerområdet på baggrund af "videnskabelige" beviser, som industrien leverer på frivillig basis. Derfor anvendes fx GM-majs og -soja overalt i det amerikanske fødevarerystem, mens godkendelser af andre GM-produkter, samt flere spirende teknologier, såsom brugen af nanopartikler i fødevarer, er undervejs.

I marts 2013 sendte 60 amerikanske eksportører af landbrugsprodukter og markedsførere af fødevarer et fælles brev til USA's forhandlingsrepræsentant Ron Kirk, som fokuserer specifikt på at forhandle "et ambitiøst" SPS*-kapitel baseret på videnskabelige og internationale standarder" som del af TTIP. SPS er en tilgang, der direkte udfordrer EU's anvendelse af forsigtighedsprincippet, som blokerer produkter, hvis der ikke foreligger videnskabeligt bevis for deres sikkerhed⁴³. Generelt kan "ikke-videnskabelige handelsbarrierer" lettere udfordres gennem frihandelsregler af tredjeparter⁴⁴.

Integrationen af SPS-tilgangen vil være et betydeligt tilbageskridt. Forsigtighedsprincippet er ikke uvidenskabeligt. Det anerkender usikkerheden forbundet med teknologisk udvikling og innovationer, og tillader samfundet at undgå konsekvenserne ved undervurderede risici, hvilket skubber innovationen i en ønskværdig og bæredygtig retning⁴⁵. Et angreb på forsigtighedsprincippet, som del af TTIP, kan resultere i en stor svækkelse af EU's lovgivning, som beskytter miljøet og sundheden. Det kan også afholde EU fra at indføre stringent og effektiv lovgivning i fremtiden.

Forsigtighedsprincippet har bl.a. stor indflydelse på hvilke kemikalier der godkendes, hvilket i EU har udmøntet sig i REACH. Kemikaliegodkendelser og REACH kan derfor let blive et diskussionspunkt i TTIP.

Fødevarer- og fodertilsætningsstoffer: Hvilken slags mad vil vi have på vores tallerken?

Intensiv husdyrproduktion på begge sider af Atlanten fokuserer på at øge dyrs vækstrater. Dette kan involvere brugen af forskellige tilsætningsstoffer og substanser, og der eksisterer forskellig lovgivning på området i hver region. Dette har ledt til en ekstremt langvarig uoverensstemmelse over amerikansk brug af væksthormoner til kødkvæg, som er forbudt i EU. Uenigheden er først for nylig blevet løst, ved at EU har beholdt forbuddet, men har givet amerikansk oksekød uden væksthormoner fortrinsret på markedet⁴⁷. Samtidig eksisterer der store forskelle i restriktionerne på brug af antibiotika, især til sunde dyr (TACD).

Ractopamin er et andet fodertilsætningsstof, som forårsager lignende bekymring og kun er godkendt til brug i USA og 26 andre lande med stor kødproduktion⁴⁸. Ractopamin resulterer i accelereret vækst og mere mørkt kød, men forskning indikerer, at det også påvirker dyrs opførsel og helbred^{49, 50}. Det efterligner stresshormoner, som gør dyr mere hyperaktive og aggressive. Det øger også den hastighed, hvormed foder konverteres til muskelmasse. Tilgængelige studier giver anledning til bekymring vedr. ractopamins påvirkning af hjerte, muskler og reproduktivitet⁵¹. Andre studier drager foreløbige konklusioner, som indikerer, at menneskers helbred også påvirkes⁵². På baggrund af dette har talrige lande inklusiv EU, Rusland og Kina forbudt import af kød fra dyr fodret med ractopamin. Efter fire års fastlåste forhandlinger – som blev bragt til ende ved en højst usædvanlig og kontroversiel afstemning – vedtog UN Codex Alimentarius (et internationalt organ der udarbejder anbefalinger og retningslinjer for fødevarer) et minimumsniveau for rester af ractopamin i kvæg- og svinevæv i 2012. Nu da der er enighed om Codex-standarden, synes en handelskrig at tårne sig op, og USA vil muligvis starte en tvist mod Rusland gennem WTO⁵³. Den amerikanske kødindustri beklager også, at EU's forbud udgør en handelsbarriere, hvilket meget vel kan blive et forhandlingsemne (eller som del af en byttehandel) i TTIP⁵⁴.

USA har generelt en anden tilgang til behandlinger af slagtedyr, fordi produktets sikkerhed kun kontrolleres i sidste led. Dette giver derfor anledning til brug af syre og klor for at overholde fødevarerens sikkerhed undervejs. Dette er modsat tilgangen i EU, hvor den såkaldte "farm-to-fork" tilgang anvendes, som betyder, at der udføres kontrol i hvert produktionsled (TACD).

Nye regler om grønne indkøb gennem TTIP kan begrænse lokale fødevarerprogrammer

I USA arbejder talrige lokale fællesskaber for at genvinde kontrollen over deres fødevarer, med et særligt fokus på at spise lokalt dyrkede fødevarer. Dette inkluderer at tilskynde skoler og andre offentligt støttede institutioner til at prioritere lokalt producerede, sunde og mere bæredygtige fødevarer gennem deres madordninger. The US Farm to School Program hjælper også med at skabe forbindelse mellem skoler og lokale landbrug⁵⁵.

The Los Angeles Food Policy Council har udviklet konceptet yderligere ved at inkludere lokale forbrugere, landmænd, restauranter og skoler i bestræbelserne på at fremme sunde og lokalt dyrkede fødevarer. Det udfordrer eksplicit det globale og industrialiserede fødevarerensystem⁵⁶.

Andre lande tager lignende initiativer. Eksempelvis har Italien draget fordel af fleksibiliteten i EU's indkøbsregler til at udforme skolefrokostordninger, som inkluderer kulturelle kriterier ved lokale fødevarerindkøb.

Uheldigvis er disse eksperimenter indenfor fødevarerdemokrati i risikozonen gennem TTIP-forhandlingerne. EU's interne forhandlingsmandat understreger, at der ønskes nye regler vedr. offentlige indkøb på alle typer varer, i alle sektorer og på alle statslige niveauer. EU er særligt bekymret for 'Buy America' programmer, som bruger skatteindtægter til at støtte indkøb, der understøtter lokal jobskabelse⁵⁷.

USA har også været eksplicit om intentionen om at bruge TTIP til at håndtere "det øgede brug af lokaliseringstiltag som handelsbarrierer"⁵⁸. Gennem TTIP vil alle kriterier om brug af lokale fødevarer, i både EU og USA, blive betragtet som ikke-toldmæssige handelsbarrierer og derfor ulovliggjort.

- 1 Se den hollandske MEP Marietje Schaakes hjemmeside for en tidslinje over TTIP-forhandlingerne: <http://www.marietjeschaake.eu/2013/09/new-ttip-faq-the-negotiation-phase-events-updates-key-positions-and-docs/>
- 2 "Froman calls on EU regulators to be more like their U.S. counterparts", Inside U.S. Trade, September 30, 2013.
- 3 For mere information: <http://www.foeeurope.org/agriculture>
- 4 A safe operating space for humanity, Rockström et al, 2009, Nature 461, 472-475, <http://www.nature.com/nature/journal/v461/n7263/full/461472a.html#a1>
- 5 Study on EU-US High Level Working Group, Final Report, ECORYS, for the Dutch Ministry of Economic Affairs, Agriculture and Innovation, 22 October 2012, http://www.ecorys.nl/contents/uploads/factsheets/350_1.pdf (p51)
- 6 Non-Tariff Measures in EU-US Trade and Investment – An Economic Analysis, Final Report, ECORYS, for European Commission, Directorate-General for Trade, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2009/december/tradoc_145613.pdf (p79 onwards)
- 7 Non-Tariff Measures in EU-US Trade and Investment – An Economic Analysis, Final Report, ECORYS, for European Commission, Directorate-General for Trade, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2009/december/tradoc_145613.pdf (p79 onwards)
- 8 BIO Comments on TTIP Negotiations, 19 June 2013, <http://www.bio.org/advocacy/letters/bio-comments-ttip-negotiations>
- 9 Biotechnology Report, Eurobarometer 73.1, European Commission, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_341_en.pdf
- 10 GM crops irrelevant in Europe- Greener farming eclipses GM, Factsheet, FoEE, February 2013,
- 11 BASF to end GM crop production in the EU, European Voice, 16 January 2012, <http://www.europeanvoice.com/article/2012/january/basf-to-end-gm-crop-production-for-the-eu-/73218.aspx>
- 12 Major GM food company Monsanto 'pulls out of Europe', The Telegraph, 18 July 2013, <http://www.telegraph.co.uk/earth/environment/10186932/Major-GM-food-company-Monsanto-pulls-out-of-Europe.html>
- 13 MON810 information page, GMO Compass, as accessed 30 September 2013, <http://www.gmo-compass.org/eng/gmo/db/15.docu.html>
- 14 Dette er kun gældende for fødevarer indeholdende > 0.9 % GM- ingredienser. GM food & feed – labelling page, Health and Consumers Directorate, EC, as accessed 30 September 2013, http://ec.europa.eu/food/food/biotechnology/gmfood/labelling_en.htm. Videre skal animalske produkter fra dyr fodret med GM-foder ikke mærkes. GM crops and foods in Britain and Europe, GeneWatch UK, as accessed 30 September 2013, <http://www.genewatch.org/sub-568547>
- 15 Rules on GMOs in the EU – Harmonisation of controls, Health and Consumers Directorate, EC, as accessed 30 September 2013, http://ec.europa.eu/food/food/biotechnology/harmonisation_of_controls_en.htm
- 16 Commission regulation 619/2011 laying down methods for official of feed as regards presence of GMOs.
- 17 With Recent Victories, Movement to Label GMOs Gains Steam, Food Safety News, 27 June 2013, <http://www.foodsafetynews.com/2013/06/movement-to-label-gmos-gaining-steam/#.UkgT7ygYJS0>
- 18 U S Regulation of Genetically Modified Crops, Federation of American Scientists, as accessed 30 September 2013, <http://www.fas.org/biosecurity/education/dualuse-agriculture/2.-agricultural-biotechnology/us-regulation-of-genetically-engineered-crops.html>
- 19 Organic farmers report increasing GMO contamination with corn, The Organic and Non-GMO Report, as accessed 30 September 2013, http://www.non-gmoreport.com/articles/apr10/organicfarmers_gmocontamination.php
- 20 Why Does Monsanto Sue Farmers Who Save Seed? Monsanto, as accessed 30 September 2013, <http://www.monsanto.com/newsviews/Pages/why-does-monsanto-sue-farmers-who-save-seeds.aspx>
- 21 Letter from US national Grain and Feed Association and the North American Export Grain Association, to Mr Douglas Bell, Office of the USTR, 10 May 2013, <http://naega.org/wp-content/uploads/2012/05/NAEGA-NGFA-Joint-Comments-to-USTR-Trade-Policy-Staff-Committee-on-TTIP-May-10-2013.pdf>
- 22 Response to USTR request for comments on TTIP (2013-05-10), American Seed Trade Association, www.regulations.gov/contentStreamer?objectId=09000064812d84f6&disposition=attachment&contentType=pdf
- 23 Principal EU-US Trade Disputes, Library of the European Parliament, 22 April 2013, [http://www.europarl.europa.eu/RegData/bibliotheque/briefing/2013/130518/LDM_BRI\(2013\)130518_REV1_EN](http://www.europarl.europa.eu/RegData/bibliotheque/briefing/2013/130518/LDM_BRI(2013)130518_REV1_EN).
- 24 USTR: 2013 Report on Sanitary and Phytosanitary Measures (2013-03), <http://www.ustr.gov/sites/default/files/2013%20SPS.pdf>

25 Dette sammendrag er skabt ud fra industriens kommentarer til USTR, som er tilgængelig her:

<https://www.federalregister.gov/articles/2013/04/01/2013-07430/request-for-comments-concerning-proposed-transatlantic-trade-and-investment-agreement>
and from a letter from multiple US food and farming organisations and associations to Ambassador Ron Kirk, March 4, 2013,
<http://www.nppc.org/wp-content/uploads/2013-03-04-Ag-Coalition-US-EU-FTA.pdf>

26 Se fx: Why Biotech Food Labeling Is Met with Resistance, BIOtechNOW, 15 May 2012, <http://www.biotech-now.org/food-and-agriculture/2012/05/why-biotech-food-labeling-is-met-with-resistance#>

27 GM Food & Feed – Labelling, Health and Consumers Directorate, EC, as accessed 30 September 2013,
http://ec.europa.eu/food/food/biotechnology/gmfood/labelling_en.htm

28 Food Information Regulation, Food Standards Agency, as accessed 30 September 2013, <http://www.food.gov.uk/enforcement/regulation/fir/#.UkgoNygYJS0>

29 Food Labelling – EU rules, Health and Consumers Directorate, EC, as accessed 30 September 2013,
http://ec.europa.eu/food/food/labellingnutrition/foodlabelling/index_en.htm

30 Front-of-pack Traffic light signpost labelling, Technical Guidance, Issue 2, November 2007,

<http://www.food.gov.uk/multimedia/pdfs/frontofpackguidance2.pdf> 31 Options for animal welfare labelling and the establishment of a European Network of Reference Centres for the protection and welfare of animals, summary of the impact assessment report, European Commission staff working document, 2009,
http://ec.europa.eu/food/animal/welfare/farm/docs/options_animal_welfare_labelling_summary_en.pdf

32 EU egg labelling scheme, Labelling Matters, as accessed 30 September 2013, <http://www.labellingmatters.org/about-us/eu-egg-labelling-scheme.html>

33 Guidance for Industry: a Food Labeling Guide, revised October 2009,

<http://www.fda.gov/Food/GuidanceRegulation/GuidanceDocumentsRegulatoryInformation/LabelingNutrition/ucm2006828.htm>

34 Non-Tariff Measures in EU-US Trade and Investment – An Economic Analysis, Final Report, ECORYS, for European Commission, Directorate-General for Trade,
http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2009/december/tradoc_145613.pdf (p79 onwards)

35 Guidance for Industry: a Food Labeling Guide, revised October 2009,

<http://www.fda.gov/Food/GuidanceRegulation/GuidanceDocumentsRegulatoryInformation/LabelingNutrition/ucm2006828.htm>

36 See for example: 2013 report on Technical Barriers to Trade, USTR, <http://www.ustr.gov/sites/default/files/2013%20TBT.pdf>

37 National Organic Program, USDA, as accessed 30 September 2013, <http://www.ams.usda.gov/AMSV1.0/NOPPetitionedSubstancesDatabase>

38 Connecticut and Maine Make History, Pass GMO Labeling Laws, Mother Earth News, 13 June 2013,

<http://www.motherearthnews.com/real-food/connecticut-and-maine-pass-gmo-labeling-laws-zwzf1306zsal.aspx#axzz2gIHSRPWB>

39 American Soybean Association: Response to USTR request for comments on TTIP (2013-05-10)

www.regulations.gov/contentStreamer?objectId=09000064812cb0c1&disposition=attachment&contentType=pdf and
www.regulations.gov/contentStreamer?objectId=09000064812d83b5&disposition=attachment&contentType=pdf

40 2013 Report on Sanitary and Phytosanitary Measures, USTR, <http://www.ustr.gov/sites/default/files/2013%20SPS.pdf>

41 Rio Declaration on Environment and Development, 12 August 1992, <http://www.un.org/documents/ga/conf151/aconf15126-1annex1.htm>

42 Consolidated Version of the Treaty of the Functioning of the European Union, Article 191.2, [http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0047:0200:en:PDF)

[lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0047:0200:en:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0047:0200:en:PDF)

43 Letter from multiple US food and farming organisations and associations to Ambassador Ron Kirk, March 4, 2013,

<http://www.nppc.org/wp-content/uploads/2013-03-04-Ag-Coalition-US-EU-FTA.pdf>

44 Understanding the WTO Agreement on Sanitary and Phytosanitary Measures: Introduction, WTO, as accessed 30 September 2013,

http://www.wto.org/english/tratop_e/sps_e/spsund_e.htm

45 For en mere detaljeret diskussion af dette emne, se: Why the Precautionary Principle Matters, Andy Stirling, The Guardian, 8 July 2013,

<http://www.theguardian.com/science/political-science/2013/jul/08/precautionary-principle-science-policy>

46 For en fuld forklaring af ISDS og de potentielle konsekvenser hvis mekanismen inkluderes i TTIP, se NOAHs: TTIP er toppen af det antidemokratiske isbjerg.

47 Win-win ending to the “hormone beef trade war”, European Parliament News, 14 March 2012

<http://www.europarl.europa.eu/news/en/news-room/content/20120314IPR40752/html/Win-win-ending-to-the-hormone-beef-trade-war>

48 Ractopamine Factsheet, Food & Water Watch, April 2013, <http://documents.foodandwaterwatch.org/doc/RactopamineFS.pdf>

49 Ractopamine Factsheet, Center for Food Safety, February 2013, http://www.centerforfoodsafety.org/files/ractopamine_factsheet_02211.pdf

- 50 Ractopamine Factsheet, Food & Water Watch, April 2013, <http://documents.foodandwaterwatch.org/doc/RactopamineFS.pdf>
- 51 Safety evaluation of ractopamine, EFSA, April 2009, <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/1041.htm>
- 52 Safety evaluation of ractopamine, EFSA, April 2009, <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/1041.htm> and Ractopamine Factsheet, Center for Food Safety, February 2013, http://www.centerforfoodsafety.org/files/ractopamine_factsheet_02211.pdf
- 53 Aaron Cosby on Codex, ractopamine and pork – a twisted tail, International Economic Law and Policy Blog, posted 24 February 2013, <http://worldtradelaw.typepad.com/ielpblog/2013/02/aaron-cosby-on-codex-ractopamine-and-pork-a-twisted-tail.html> and <http://documents.foodandwaterwatch.org/doc/RactopamineFS.pdf>
- 54 National Pork Producers Council: Response to USTR request for comments on TTIP (2013-05-10), <http://www.regulations.gov/contentStreamer?objectId=09000064812e5e67&disposition=attachment&contentType=pdf>
- 55 National Farm to School Network, <http://www.farmtoschool.org/>
- 56 Objectives, Los Angeles Food Policy Council, as accessed 30 September 2013, <http://goodfoodla.org/objectives/good-food-priorities/>
- 57 Directives for the negotiation on the Transatlantic Trade and Investment Partnership between the European Union and the United States of America, 17 June 2013, <http://www.s2bnetwork.org/fileadmin/dateien/downloads/EU-TTIP-Mandate-from-bfmtv-June17-2013.pdf>
- 58 Transcript: Briefing by USTR Ambassador Ron Kirk and Deputy National Security Advisor Michael Froman on US-EU Trade Negotiations, 13 February 2013, <http://www.ustr.gov/about-us/press-office/press-releases/2013/february/transcript-briefing-us-eu>
- 59 <http://www.arbejderen.dk/udland/flertal-kr%C3%A6ver-m%C3%A6rkning-af-gmoer>
- 60 <http://www.foedevarestyrelsen.dk/Leksikon/Sider/M%C3%A6rkning-om-GMO-i-f%C3%B8devarer.aspx>
- 61 http://europa.eu/legislation_summaries/environment/nature_and_biodiversity/l21170_da.htm
- 62 <http://www.information.dk/478201>
- 63 <http://www.information.dk/482270>
- 64 <http://noah.dk/?s=ISDS>
- 65 <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+CRE+20080617+ITEM-014+DOC+XML+V0//DA>
- 66 <http://helsenyt.com/frame.cfm/cms/id=6981/sprog=1/grp=9/menu=13/>
- 67 <http://helsenyt.com/frame.cfm/cms/id=1446/sprog=1/grp=9/menu=13/>
- 68 <http://videnskab.dk/miljo-naturvidenskab/gmo-kan-have- alvorlige-konsekvenser>
- 69 <http://www.greenpeace.org/denmark/da/nyheder/2012/Amerikanske-landmand-advarer-EU-Hold-jer-vak-fra-GMO/>
- 70 <http://ing.dk/artikel/undersogelse-rotter-dor-af-roundup-og-genspleiset-majs-132362>
- 71 <http://www.information.dk/279665>